

SOSKI TEODNIK

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

Leto II. Štev. 46

Celoletna naročnina	. 175 Lir
Polletna	. 90 "
Posamezna številka	. 4 "
Za Jugoslavijo 2 Din

Gorica, sobota 16. novembra 1946

V borbi za mir

Od 8. septembra 1943. ni nihče dvomil o tem, kod bo potekala bodoča meja med Jugoslavijo in Italijo. Brez komisij in izvedencev, brez posredovanja zunanjih sil so sprejeli Slovenci, Furlani in tukajšnji Italijani zgodovinsko narodnostno mejo.

Toda popolnejši kot je bil poraz fašizma, bolj kot je tonilo njegovo nasilje v zgodovino, bolj so skušale nekatere sile, ki so se do tedaj proti njemu borile, vsiliti svetu, da bi pozabil na vse krivice, ki jih je fašizem prizadejal. S tem so opogumile tudi premagano Italijo tako daleč, da se je drznila zahtevati nazaj to, kar je njen bivši fašistični režim nasilno ukradel — Julijsko krajino. „Nekdanji“ fašisti sami sebi niso verjeli: pričakovali so sodišča, zapore, kazni — namesto tega pa jim iste države, proti katerim so se včeraj borili, obljubljajo, da jim vrnejo „pridobitve“ predfašistične in fašistične dobe. Obnovil se je po fašizmu vcepljeni pohlep po tujih deželah, ki je rodil pri prebivalstvu JK in demokratih vsega sveta odločen odpor. Borba za pravične meje med Jugoslavijo in Italijo se je razvila na mirovni konferenci v Parizu in se nadaljuje sedaj v New Yorku. Medtem je postalo jasno, kakšen cilj zasledujejo one sile, ki so podpirale italijanske krivične zahteve: izkoristiti medsebojne spore in izvleči iz njih profit. Tako se je rodil „internacionalni Trst“, ki naj bi pod pritiskom anglo-ameriškega vodilnega stroja postal njihova kolonija v srcu Evrope.

Jugoslavija je to igro prerokovala in jo razkrinkala. Toda po nacionalistični strasti zaslepljeni, v marsikaterem primeru pa tudi tujemu imperializmu prodani zastopniki sedanje Italije, so vztrajali in vztrajajo še danes na svojih krivičnih zahtevah.

Jugoslavija in resnično demokratične sile Italije pa jasno vidijo, kako anglo-ameriški imperializem kuje kapital iz dosedanje borbe za razmejitev med obema državama. Zvesta dosledno demokratičnim načelom, na katerih sloni, je FLRJ dokazala, da je pripravljena na nove žrtve v svoji borbi za mir. Ne da bi dovolila omejevanje demokratičnih pravic tržaškega prebivalstva in ne da bi se odrekla svojim pravicam do slovenskega narodnega ozemlja, je Jugoslavija dala na sestanku med Maršalom Titom in sekretarjem KPI Togliatti-jem osnovo za nadaljna direktna pogajanja z Italijo.

Sedaj stoji italijanska vlada pred težko preizkušnjo: ali naj sprejme ponujeno roko in s tem ustvari pogoje za koristno in potrebno sodelovanje z Jugoslavijo ali naj predlog odkloni in se s tem pred lastnim narodom in vsem svetom razkrinka, kot orodje zunanjih imperialističnih sil, kate-rega ne vodijo resnični nacionalni interesi, temveč inozemski gospodarji.

Na vsak način pa bo to iskreno srečanje rodilo sadove za nadaljne zblizanje slovenskih in italijanskih ljudskih množic, ki stremijo za resničnim mirom in bratstvom med narodi, ki ne dovoljujejo, da bi nas zunanje sile izkoriščale in podpihivale med nami mržnjo in spore.

VRNITE NAM NAŠ LJUDSKI DOM!

Deputacije za deputacijami se oglašajo pri poveljstvu 88. divizije in pri guvernerju - Razgnana množična odposlanstva - Dveurna stavka na Goriškem

Ze cel teden traja med goriškim ljudstvom velika vznemirjenost in naš narod se ne more potolažiti. Saj tudi ni čuda! Medtem ko so se naše osrednje organizacije in ustanove, ki so bile nastanjene v Ljudskem domu, znašle po zaslugi vojaške oblasti in ZVU na cesti, se italijanski šovinisti šopirijo po številnih dvoranah. Zgodilo se je celo, da je bil ponujen sedež zapadnega kvarta SIAU filofašistični organizaciji »Uomo qualunque«, kar predstavlja ponoven napad na naše antifašistične organizacije.

Skoro 100.000 članov naših organizacij, ki so imele v Ljudskem domu svoj center, je sedaj brez sedeža. Naše kulturno in prosvetno delo, ki je bilo osredotočeno v Ljudskem domu, je oropano zadnje dvorane.

Naše goriško ljudstvo, ki je pred dvajsetimi leti preizkusilo enako nasilje pod fašisti, si kar ne more misliti, da se mu je to nasilje izvršilo pod zavezniki, s katerimi nas vendar veže toliko spominov in toliko borb proti skupnemu sovražniku. Zavojo tega nerazumljivega postopanja s strani vojaške oblasti so se vse te dni in posebno še v četrtek, zbrale številne delegacije — 150 po številu — da bi bile sprejete od g. generala 88. divizije in od g. guvernerja. Toda le redko koga so sprejeli njihovi namestniki. Nekatere je sprejel guver-

ner, ki je dejal, da sicer obžaluje je to zadevo, a da nas bo skušal zadovoljiti. »Besede, besede, besede« je dejal že Hamlet in mi nimamo od tega prav nič.

V jutranjih urah so se po mestnih ulicah pojavili številni lepaki, v katerih se ugotavlja, da se zgodovina kruto ponavlja od takrat, ko so nam l. 1927. fašistični zločinci iztrgali iz rok ta naš dom, ki je bil sad žuljev goriških Slovencev. Na letakih čitamo: »Vse to je del načrta za kolonizacijo naše pokrajine. Vse to je dosledno uveljavljanje demokracije št. 11, ki hoče svobodne ljudi spremeniti v sužnje«. In dalje: »To je del onega načrta, po katerem hoče Churchill s svojimi agenti vzpostaviti v svetu fašizem«. Naj se nam ne govori, da rabi vojaščina prav to hišo. Pa še nekaj. Nikdar niso bile organizacije CLN-a ovirane v svojem delu, čeravno čivkajo že vranci na strehi, da niso daleč od onih, ki organizirajo fašistične razbojniške tolpe. Ravno te dni se je pripetilo, da je bil ponujen naš sedež zapadnega kvarta SIAU filofašistični organizaciji »Uomo qualunque«. Vsak slepec bo izprevidel, da je to nov napad na naše demokratične antifašistične organizacije! Godijo se stvari, ki so celo za limonado - demokrata kar nepojmljive! Ščitijo se fašisti! Gledačite Verdi se daje na razpolago zloglasnemu goriške-

mu AGI. Njemu seveda ne odmerjajo ur, kakor nam, kadar jih vprašamo za Verdi; dovoljuje se jim, da po mili volji lepijo lepake, da lahko pišejo kar hočejo. Gospodom ujetnikom Nemcem se daje na razpolago Delavski

dom v Stračicah. Naši pa morajo na cesto. Nemški ujetniki razbijajo naše simbole pred očmi policije in zaveznikiških vojakov. Naše ljudstvo vse to vidi, občuti te napade kot hudo žalitev in nasilje, ki je že brez primere!

Dveurna splošna stavka

Na ta napad je goriško ljudstvo odgovorilo s splošno stavko. Vsi slovenski in italijanski antifašisti so zaprli trgovine in delavnice. V Podgorški predilnici je točno ob 11. uri predpoldne sirena naznanila začetek stavke. Zbrani množici je spregovoril tovariš, ki je ostro ožigosal ukrep vojaške oblasti s katerim je bilo odvzeto Slovincem in demokratičnim Itanjanom njihovo kulturno, gospodarsko in politično središče. Med govorom se je čulo iz delavskih vrst ogorčeno protestiranje. Vzklkali so našim ljudskim organizacijam.

Enako so prekrizali roke delavci livarne SAFOG. Njim so sledili delavci drugih podjetij. Gibanju ljudskih množic se je pridružilo tudi delavstvo tovarne cementa v Anhovem, ki je stoodstotno zapustilo tovarno. Poročila, ki smo jih prejeli iz podeželja, govoriijo o splošni stavki, ki se je razširila na vse okrožje in Furlanijo. Mesto Gorica je bilo ta dan brez mleka in tudi zelenjadni trg ni imel kaj nuditi.

Solska mladina je ravnotako

ob 11. uri odšla na ulice. V ljudsko šolo so prišli matere, vzele svoje otroke in jih odpeljale domov. Nekaj profesorjev in ljudskošolskih učiteljev je poskušalo ovirati mladino, vendar niso uspeli.

Goriško ljudstvo je skozi poldrugo leto zahajalo v Ljudski dom kakor v svoj lastni dom. Tam je našlo vedno tovarišev razumevanje in pomoč. Sedaj pa — ko to pišemo — se polnijo kamioni z blagom in knjigami, ki so bile last naših gospodarskih in kulturnih organizacij in ustanov. Med smehom nemških ujetnikov in brezbržnim gledanjem zaveznikiških policije in vojaštvom se uničuje na najbolj prostaški način imovina primorskega ljudstva. To se godi slovenskemu narodu v letu 1946, medtem ko si neofašisti manejo roke od veselja. Mi smo se borili skupno z zavezniki, italijanski šovinisti pa so bili masovci, na prsih so nosili znake: Pravični Bog, kaznui Angleže!

Slovenski hlapec Jernej, ti pa presodi komu se godi krivica!

POLITIČNI PREGLED

V New Yorku bodo še do 20. t. m. razpravljali o naših oprasanjih

Tržaško vprašanje je v New Yorku zopet na dnevnem redu. Seveda nadaljujejo štirje zunanji ministri velesil razpravo o Trstu na podlagi francoskih kora-promisnih predlogov, ki jih poznamo še iz Pariza.

Kar pa se tiče mirovne pogodbe z Nemčijo, se zdi, da bodo na zasedanju po 20. novembu določili samo program razpravljanja, kajti v Franciji je prišlo do novih komplikacij v zvezi z izidi zadnjih volitev. Nova francoska vlada bo — kot predvidevajo v Parizu — sestavljena šele v prvem mesecu prihodnjega leta in tedaj bo tudi govora o pravem sklepanju za Nemčijo.

Za ostale satelitske države Nemčije pa velja gorenji rok 20. novembra, do kadar bodo morali v Svetu štirih končati razprave tudi o njih mirovni pogodbah.

Molotov je predložil 16 popravkov k francoskemu kompromisnemu osnutku tržaškega statuta

Ta teden je sovjetski zunanji minister Molotov na seji Sveta štirih ministrov v New Yorku predložil 16 popravkov, nanašajočih se na francoski kompromisni osnutek tržaškega statuta, kakor ga poznamo še iz pariške mirovne konference. Ze 14 mesecev se vleče vprašanje Trsta, po konferencah, prej v Evropi sedaj v Ameriki. Sovjetski delegat je povedal, da predstavljajo ti popravki skrajno mejo, do katere lahko popušča. So-

Takoj po izjavah italijanskega komunističnega pr aka Togliattija je kazalo, da bo vprašanje Trsta in Gorice rešeno po poti neposrednih pogajanj med Jugoslavijo in Italijo. A sedaj je imela italijanska vlada sejo in zunanji minister Nenni je na njej sporočil, da uradne jugoslovanske izjave o jugoslovansko italijanski meji ni bilo in da je iniciativa, ki jo je napravila italijanska vlada za neposredna pogajanja z Beogradom o vprašanju meje in svobodnega področja, postala spricho zadnjega sklepa Sveta zunanjih ministrov brezpredmetna.

To je posledica ameriške note italijanski vladi, v kateri je rečeno, da se Italija in Jugoslavija sicer lahko svobodno pogajata, toda pogajanja morajo sloneti na sklepah, sprejetih od štirih zunanjih ministrov velesil.

vjetska zveza. Dovolj je bilo že ponovljeno, da statut za Trst, ki so ga sprejeli v Parizu, ni demokratskičen.

Tu sledijo sovjetski popravki, ki se v glavnem nanašajo na tri glavna vprašanja in bistveno spreminjajo francoski osnutek:

1. Zadevajo člen 16. osnutka mirovne pogodbe, ki določa, da bo začasno upravo tržaškega svobodnega ozemlja vodil Varnostni svet. Molotov pa predlaga, da bi začasno upravo določil svet

štirih zunanjih ministrov, ki bolje pozna to vprašanje in je zato tudi bolj upravičen, da vodi upravo v Trstu v prehodni dobi. Nasprotno pa je mnenje Anglo-amerikancev, da mora Varnostni svet čimprej prevzeti nadzorstvo nad tem ozemljem.

2. Molotov skuša omejiti oblast guvernerja in točno opredeliti njegove naloge. Guverner ne bi imel pravice proglašati obsedno stanje. Hkrati pa naj bi imela tržaška skupščina večjo oblast.

3. Svet štirih bi moral določiti rok za umik tujih čet in ne Var-

nostni svet, kakor to zahtevajo Anglo-amerikanci. Molotov predlaga, da bi se tuje čete morale umakniti štiri mesece po pravomočnosti mirovne pogodbe. Po anglo-ameriškem mnenju pa ne bi smeli pustiti tržaške uprave v prvi dobi izpostavljene delovanju »neodgovornih elementov«, ki bi utegnili ogroziti, kakor trdijo, zapadni zavezniki, celotno strukturo svobodnega ozemlja. Ostali popravki se tičejo pravice do tržaškega državljanstva in carinske unije z Jugoslavijo.

Poslanci Komunistične partije Francije so dobili največ glasov za prvo narodno skupščino IV. republike

Po še nepopolnih podatkih nam dajejo volitve pretekle nedelje v Franciji in njenih afriških in nekaterih drugih prekomorskih deželah naslednjo sliko: Največ glasov in mandatov (180) so dobili poslanci Komunistične partije. Na drugem mestu je ljudsko republikansko gibanje (mouvement republicain populaire), ki je bilo od sredine t. l. najmočnejša stranka Francije. Sedaj ima 162 poslanskih mest. 100 poslancev je izvoljenih na listi socialistične stranke in nato sledijo francoske stranke kot blok republikanske levice z 63 poslanci, republikanska stranka svobode (PRL) in zmerni republikanci

82, degolistična zveza 9, alžirski avtonomisti 5 in alžirska stranka neodvisnosti 7 poslancev.

Največja in najvplivnejša partija v Franciji je tako postala Komunistična stranka, ki je tudi pripravljena kot prva v državi prevzeti vsó odgovornost. Volitve so pokazale, kako na Francoskem stalno raste vpliv in ugled Komunistične partije. Pred letom 1936. je imela 11 poslancev, nato 72; sredi letošnjega leta 148 in sedaj 180. Francosko ljudstvo sledi Komunistični partiji, ki ima v programu pot demokracije, mednarodnega sodelovanja in miru.

Kakšen bo sestav nove francoske vlade?

Mesto predsednika francoske vlade pripada po ustavi in po parlamentarni praksi francoski komunistični stranki kot prvi stranki države in tudi vodstvo socialistične stranke je po pisa-

nju njenega glasila »Le Populaire« načelno sklenilo podpirati sestavo vlade pod vodstvom komunistov, ker je spoznalo, da je sodelovanje levičarskih strank edini izhod iz položaja, ki je nastal po nedeljskih volitvah.

Na upravnih volitvah v Italiji je zmagal ljudski blok

Preteklo nedeljo so imeli v Italiji upravne ali kakor so jim prej rekli — občinske volitve. Glasovala so mesta Rim, Firence, Genova, Neapelj, Turin in Palermo.

Po uradnih dokončnih podatkih so dobili od 1.582.207 glasov: ljudski blok 775.915, krščanska demokracija 379.588, uomo qualunque 231.168 in liberali 122.551 glasov.

V Rimu so dokončni izidi sledeči: ljudski blok 189.174; demokristjani 103.378; monarhistična stranka 36.072; trgovina in turizem 7909; uomo qualunque

106.567; republikanci 40.323; liberali 25.787; neodvisni socialisti 3601.

V Neaplju so izidi sledeči: blok Vezuv 73.617; monarhistična lista 44.484; demokristjani 32.169; uomo qualunque 46.851; liberali 35.323; narodna zveza obnove 3627.

Dokončni izidi v Firencah so sledeči: komunisti 64.080; demokristjani 45.010; socialisti 40.367; qualunquisti 25.721; liberali 6054; republikanci 4249; akcijska stranka 2421.

Palermo: uomo qualunque

19.810; demokristjani 11.697; liberali 9305; demokratska zveza obnove 3215; monarhisti 16.033; komunisti 9761; socialisti 7839; neodvisna palermska zveza 3027.

Volivcev 246.892, glasovalo je 80.737, neveljavnih glasov 9175.

Genova: komunisti 121.336; republikanci 10.536; liberali 16.325; socialisti 79.030; demokristjani 65.406; akcionisti 1241; blok »Lanterna« 17.882.

Turin: komunisti 104.623; socialisti 85.277; demokristjani 58.580; liberali 33.747; uomo qualunque 26.376; republikanci 3058; akcionisti 2919; ital. komunist. gibanje 323.

ali 5.07%, raznih 180 in tujcev 541.

V knjigi, ki jo je spisal Sator »Popolazioni della Venezia Giulia«, Collana di studi Geo-politici, Darsena, Roma 1945, s predgovorom grofa Sforze pa najdemo število prebivalcev Gorice iz l. 1910 z vojaštvom vred na str. 59:

Italijanov 17.516.

Slovencev 24.311.

Srbohrvatov 92.

Drugi 6.071.

Skupno 47.990.

Tako govori avstrijska statistika, relativno nepristranska iz l. 1910. Vse druge italijanske in fašistične statistike, ki so bile sestavljene pozneje so pa lažne ter krivične in jih ne moremo vzeti za resne.

Proslava 29. obletnice Velike Oktobrske revolucije

Skoro po vseh krajih goriškega okrožja so se vršile veličastne proslave Velike Oktobrske revolucije. Povsod kjer je to bilo mogoče, je slovensko in italijansko antifašistično ljudstvo praznovalo ta veliki dan bratskega sovjetskega naroda, ki je obenem praznik vsega delovnega ljudstva sveta.

V Renčah so preteklo nedeljo praznovali to veliko obletnico s posebno slovesnostjo. K proslavi se je zbralo ogromno ljudstva iz celega mirenškega okraja. Ob tej priliki je bila razvita zastava renškega delavstva iz l. 1921, ki je bila nato celih 25 let varno skrita. Enako je tudi podružnica Enotnih sindikatov razvila svojo zastavo. Godba je med slovesnostjo igrala koračnico »Kovači smo«.

Po tem prvem delu, sporeda je množica počastila spomin padlih borcev za svobodo, nakar je tovariš iz okrožja spregovoril o pomenu Velike Oktobrske revolucije. Posamezne odstavke je zbrana množica burno pozdravljala ter vzklikala bratski Sovjetski zvezi, njenemu genialnemu voditelju generalisimu Stalinu, naši skupni domovini Jugoslaviji in maršalu Titu.

Po tej veličastni proslavi, ki je razgibala prav ves mirenški okraj ter mu dala živahno ter borbeno lice, so se sestali bivši borci - partizani. Iz svojega zborovanja so udeleženci poslali protestno pismo ZVU v Bilje zaradi zaplembe Ljudskega doma.

Kljub oviram od strani civilne policije se je vršila proslava 29. obletnice Oktobrske revolucije v Kobaridu v najlepšem redu. Šafeta iz vseh vasi s pozdravi generalisimu Stalinu, Rdeči armadi ter Sovjetski zvezi je dospela na določeno mesto, kljub temu, da jim je C.P. skušala iztrgati bakle iz rok. Pred sedežem okrajnih antifašističnih organizacij se je zbrala velika množica ljudi, posebno mladina, ki je v povorki s prižganimi baklami obšla vse kobaridske ulice. Kresovi so zagoreli na Matajurju, Kuku, Stolu in na livških hrih. Ognjeni napisi so pozdravljali priljubljene ljudske voditelje, Stalina in Tita.

Na predvečer 29. obletnice Oktobrske revolucije so prispele v središče naših Brd šafete iz celega okraja. Prinesle so bobene pozdrave vsega briškega prebivalstva generalisimu Stalinu, Rdeči armadi in Sovjetski zvezi. Iz Števerjana je prispela povorka s bakladami ter krenila v Mladinski dom, kjer je tovariš spregovoril o pomenu Oktobrske revolucije in o nasilni zaplembi Ljudskega doma v Gorici s strani zaveznikov. Zopet se je številna množica uvrstila v povorko ter glasno demonstrirala proti temu nezasišanemu nasilju nad goriškim ljudstvom. Nastopila je civilna policija ter začela brutalno razganjati ljudi. Dobi ustrahovali mirno prebival-

stvo, je C.P. začela streljati v zrak z brzostrelkami in pištolami. Aretirala je štiri mladinke. Povpraševali so po Danili Vendraminovi od okrajnega odbora. Vsled šikan s strani civilne policije je trpelo tudi razpečavanje našega časopisja. Briško ljudstvo je odposlalo dve delegaciji, da protestira proti zaplembi Ljudskega doma.

To veliko Obletnico so z velikim navdušenjem proslavili tudi slovenski prebivalci Nadiške, Sovodenjske in Šentlenske doline. Ze na predvečer so zagoreli po hrihah številni kresovi. Po vaseh in trgih so se pojavili pozdravni napisi generalisimu Stalinu in maršalu Titu. V Sovodenjski dolini so zaplapolale raz hiš jugoslovanske zastave z zvezdo. Medtem, ko demokratično prebivalstvo Slovenske Benečije proslavlja ta Veliki dan zmage delovnega ljudstva, se naši nasprotniki oborožujejo ter še nadalje strahujejo antifašistično ljudstvo. Kot smo zvedeli, zbirajo vojnobujarski elementi podpise po vaseh, da bi pridobili čim več ljudi, ki bi bili pripravljani z orožjem v roki napasti FLRJ.

Povsod so se ljudske množice zbrale v strnjenih vrstah okrog zastav svobode ter dale duška svoji nezlomljivi volji po ljudski oblasti, po Titovi Jugoslaviji in proti vsem zajedavcem slovenskega naroda.

Pismo iz mladinske proge

Zvezi antifašističnih žena

za GORIŠKO

Drage tovarišice!

Ze skoraj mesec dni je preteklo, odkar so Vas, drage žene, matere, zapustili Vaši najdražji. Vaši otroci - mladinci novega kova - novega časa.

Iz Trsta, Gorice, iz vseh krajev naše prelube Primorske so se zbrali, uvrstili v trdno, močno četo, ter kot taki šli na pot — na novo veliko delo! Sinovi trdnih kraških kamenarjev, tržaških ribarjev, sinovi revnih in lačnih tržiških delavcev so se odzvali. Ve drage žene in matere ste jih odpremile na pot — na to veliko delo! Tja v daljno Bosno so šli, da zgrade in ustvarijo novo veliko delo. Odšli so zato, da se odzovejo klicu svoje matere, po kateri smo hlepeli in hrepeli in čakali dolga stoletja. Prišla je. Prišli smo, da se odzovemo, da gradimo in izgradimo. Nismo se ustrašili zime in mraza, nismo se preplašili težav, ki so pred nami. Nismo klonili v borbi in ne bomo klonili pri delu, pri izgradnji naše domovine. Vsi kar nas je, smo uverjeni v to in prepričani.

Često se spominjamo tudi Vas, dragi. Pazljivo gledamo in za sledujemo sleherni Vaš mig, Vaš sleherni Vaš korak v naši preljubi rodni zemlji, za katero se danes toliko baranta, za katero bi hoteli nekateri mogotci na račun naše lastne krvi ponovno tlačiti in moriti naše ubogo ljudstvo. Z radostjo spremljamo sleherni korak naših he. jskih žena in mater, ki nadaljujejo borbo svojih sinov, kateri so začasno odšli, da gradijo novo stvar — novo veliko delo. Vsak gib je gib naših krampov in lopat, s katerimi neustrašeno bijemo in

tolčemo ter rujemo v zemljo, rujeemo v korenine naše in svetovne reakcije, ki se trudi, da bi nas izkoreninila. Uverjeni smo, da bomo na ta način zadali najmočnejši udarec njim in vsem, ki skušajo rušiti našo enotnost in naše pravice.

Drage žene - matere, vztrajajte trdno v borbi za naše pravice, za naše pravične meje. Te si bomo sami znali postaviti tam, kjer so nam jih začrtali naši neustrašni borci, padli za svobodo naše domovine. Mladina Jugoslavije nam je za to uresničitev največji porok. Ona nam je dala častno obljubo, da nas bo vselej podpirala in da bo vselej z nami. Vsem, ki še ne verujejo, lahko poveste, da smo skupno znali rušiti fašizem v štiriletni borbi in da znamo vsi skupno rušiti in prestavljati hribe, da znamo prestavljati toke rek, če so nam ti na potu pri gradnji našega velikega dela »Mladinske proge«. Z istim elanom bomo znali prestaviti tudi vsako »francosko in ne vem še kakšno kapitalistično črto, katero so na tako »pošten« način skovali nositelji miru in nove demokracije na pariški konferenci. Smo herojska Titova mladina, ki se ne ustraši nobenih prepek, niti najmanj na krivičnih meja, ki se nam hočejo vsiliti.

Mi smo in bomo vselej z Vami! Naša borba je borba primorske mladine za novo lepše življenje, je borba za novega človeka!

V borbo za pravične meje — za pravice primorskega ljudstva!

Vas pozdravlja mladina III. Brigade

»Mario Blason«.

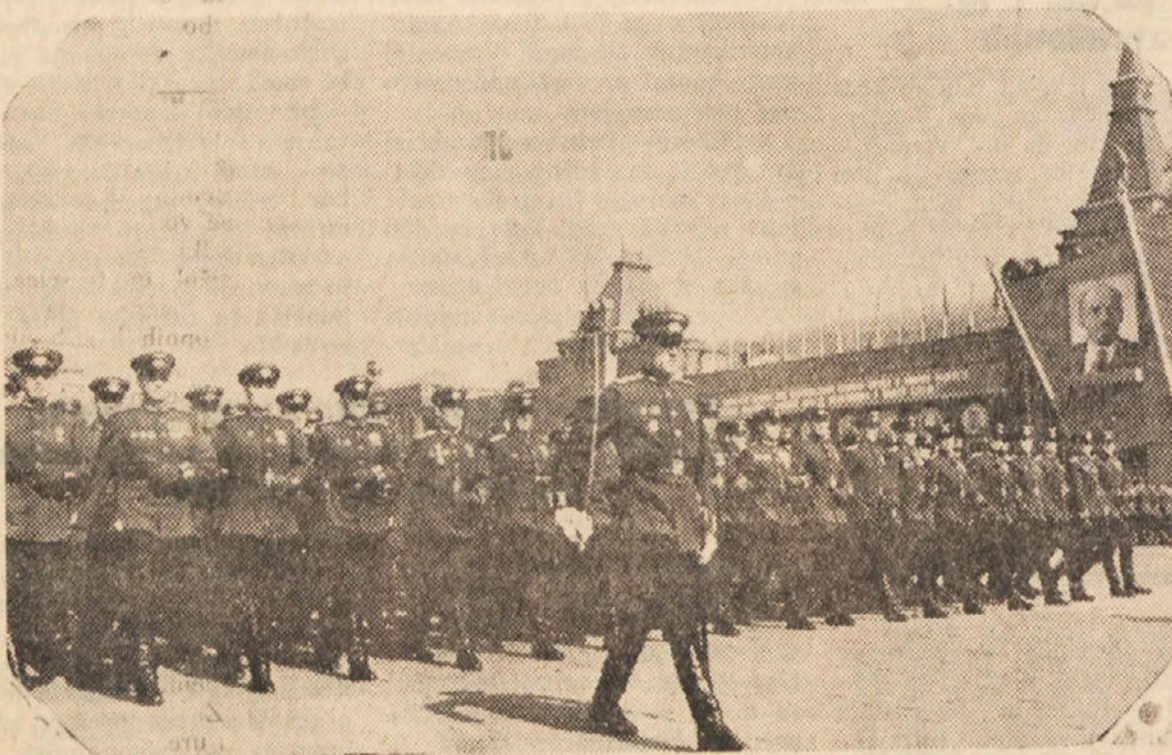
Očistimo narodno telo mrčesa

Naš časopis je dovolj resen, da nam ne dopušča, da bi v njega pisali o ljudeh, če se jih tako sme imenovati, ki spadajo med odpadke človeške družbe. V vsej zgodovini in pri vseh narodih so veljali izdajalci lastnega naroda za največje zločince. Tudi naše ljudstvo nima danes pravice, da bi gledalo nanje drugače. Zrno ostane, pleve pa gredo v smet. Vedno smo se izogibali polemik in ostali smo zvesti časopisu, ki hoče biti resen. Tudi danes bi se ne oglasili, če ne za to, da se ustreže želji in zahtevi Kanalčanov.

Ljudstvo iz Kanalskega zahteva, da se razgali kaplana Felca, češ da v cerkvi zliha »v imenu božje besede« goliđe gnojnice na OF, Ljudsko oblast itd. Pritisk ljudstva na nas je v zadnjem času toliko večji, kolikor bolj ostro in češče izrablja ta izdajalec prižnico za svoje razdiralno izdajalsko delo. Toda vprašamo drage Kanalčane, ali ni dovolj razgaljen? Ze nekaj krat je naš časopis objavil stvari, ki kažejo kaplana Felca takega kot je: narodni izdajalec. Spomnite se pisma, ki ga je pisal materi Govljevščekove hčere, potem ko jo je ta moralni pokvarjenec da krvi pretepal zaprtu v svoji sobi. Bila sta sama v sobi. Mi smo to pismo objavili. Bili so tudi drugi primeri. Ljudje božji, ni mogoče iztrgati krinke nekemu, komu je ta že bila iztrgana.

Isto velja tudi za »SP«. Ljudje se vprašujejo zakaj ne odgovorimo. Komu? izdajalcem? Ali je vredno umazano ščene, da napiše naš časopis eno samo besedo o tem? Ni. Oni so izdali naš narod tujcu že prej, oni ga izdajajo sedaj. Oni so proti Jugoslaviji, oni so za to, da bi naša Brda, naša Soča spadali pod škorenj anglo-ameriškega imperializma, kjer bi uživali »svobodo« CP, MP in raznih guvernerjev. Toda ti pigmejci, ti slabiči in izdajalci so se uštelili že večkrat. Danes stoje pred nami osramočeni, razgaljeni.

Kaplan Felc je v zadnjih pridigah blatil OF, Ljudsko oblast, grozil s peklom in vragom. Skušal je prepričati naše antifašistične množice, da je greh biti antifašist. Da je SIAU izkaznica »antikristična« izkaznica. Mi se ne čudimo belogardistu Felcu, da objokuje minule lepe čase fašizma. Čudimo se bolj Kanalčanom, da poslušajo tako »božjo besedo«. Mislimo na še preostalo peščico zapeljanih vernikov. Ali je kdo že vprašal gosp. kaplana, kje je bil za časa narodno osvobodilne borbe, kaj je delal. Zakaj ga ne vprašate, in videli boste, da se ne lažem. Vi goj te ostudnega gada na svojih prsih. In to spoznanje bo imelo uspeh. Očistili boste svoje telo mrčesa

PARADA 7. NOVEMBRA V MOSKVI

Lažna propaganda naših nasprotnikov

Številke govore! Togliatti je govoril resnico!

Togliattijeva izjava, da je Gorica tudi po podatkih italijanskega zunanjega ministrstva pretežno slovenska je vzbudila v italijanskem reakcionarnem časopisju val ogorčenja. V našem mestu so razne italijanske šovinistične organizacije nulepile kup lepakov, ki bi hoteli postaviti na laž izjave ministra Togliattija.

»Voce libera« in drugi podobni listi pa so začeli predstavljati svojim čitateljem čisto izmišljene številke o prebivalstvu Gorice. Mi smo naše stališče že večkrat obrazložili ter smo ga tudi podkrepili z verodostojnimi številkami. Danes hočemo dati našim čitateljem dva nova dokaza naših resničnih napovedi.

Znanstvena knjiga »La Venezia Giulia - Terra d'Italia«, Editrice la Società Istriana di Archeologia e Storia Patria, Venezia 1946, navaja na strani 212 v razpredelnici III (Tabella III.a) sledeče:

Po avstrijskem ljudskem številu iz leta 1910. je štelo mesto Gorica z okolico (brez vojašči-ne) skupno 45.348 prebivalcev, od teh je bilo Italijanov avstrijskih podanikov 17.424 ali v odstotkih 38.42, Italijanov iz kraljevstva 1488 ali 3.28%, Slovencev 23.340 ali 51.47%, Nemcev 2.298

GLAS IZ MESTA IN Z DEŽELE

Podgora

Volitve

V nedeljo so se vršile v naši vasi in v Šentmavru, Pevmi, Podšobotinu ter Oslavju volitve v krajevne NOO, ki so potekle v najlepšem redu. Cel dan je vladalo po vseh praznično razpoloženje. Godba je igrala in volivci in volivke so med petjem in zastavami prihajali na volišče ter tako pokazali, da se zavedajo važnosti tega dneva. Udeležba je bila v vseh krajih visoka. V Oslavju je volilo 100%. Zavedno ljudstvo si je izbralo iz svoje srede najboljšo možno in žene.

Vrtojba

Volitve v ASIŽZ, KNOO in drugo

ASIŽZ v Vrtojbi je bila v tem letu zelo delavna in požrtvovalna. Ko si poleti šel ob nedeljah skozi vas, so ti prijazne tovarišice gotovo ponudile sladoleda, da si si ohladil jezo. Z izkupičkom tega in z nabiralno akcijo so darovale za otroške kolonije 50.000 lir, kar ni ravno mala svota. Obdarovale in gumno podprle so tudi nekaj domačih sirot in revežev.

Pred dvema tednoma so imele žene iz Vrtojbe volitve, ki se jih je udeležilo veliko število članic. Izvolile so si star odbor, ki je pokazal v prejšnji dobi, da je vreden zaupanja.

Dne 27. oktobra pa smo imeli volitve v KNOO. Enotnost vaščanov je pokazala, da se večina od nas zaveda še težje in odgovorne naloge, ki nas čaka, predno pridemo do priključitve k FLRJ. Zato smo si izbrali za predsednika prekaljenega borca in pravičnega tovariša Trampuža Jožefa. Njemu je ljudstvo zaupalo in poverilo upravo naše vasi do končne ureditve, ko bomo združeni z našo materjo Jugoslavijo. Trdno smo uverjeni, da bo izvoljeni tovariš predsednik kakor do sedaj deloval v prid nas vseh.

V naši vasi se je ZPP skromno oddolžila padlim borcem, ki počivajo na domačem pokopališču. Na grobu padlih borcev za svobodo je postavila lične simbolične spomenike z imenom junaka. V gradnji je velik in dostojen spomenik padlim partizanom in žrtvam osvobodilne borbe. Na dan Vseh svetih je domači pevski zbor zapel na grobeh pa-

dlih žalostinko »Žrtvam«. Isti zbor je obiskal tudi goriško pokopališče, kjer se je oddolžil spominu talcem ter jim zapel par ganljivih pesmi.

Prejšnjo nedeljo je pri nas gostovalo prosv. društvo »Zvezda« iz Renč z Nušičev kom. »Navaden človek«. Igra je bila odlično podana. Ljudstvo je bilo prav zadovoljno; Izvrstno se je zabavalo in zato je nagradilo igralce s ploskanjem. Nastopil je tudi domači pevski zbor.

Tekmovanje je pri nas v polnem teku. Zlasti se to opazja z zadovoljstvom pri gradnji in širjenju ceste skozi vas. Nad polovico dela je že gotovega. Tudi na prosvetnem polju se pridno dela. Mladina ima študijske sestanke, na katerih pridno čitajo in razpravljajo. Pripravljajo se tudi na pevski koncert. Enako je na delu dramska skupina, ki bo v kratkem nastopila z igro »Prisega o polnočju«.

Še dolgo nismo imeli tako razgibanega kulturno - prosvetnega dela. Hočemo nadoknaditi kar smo v dolgih, desetletjih izgubili in zamudili.

V nedeljo 10. t. m. se je vršil pogreb dveh tovarišev in ene tovarišice, ki so padli v narodno-osvobodilni borbi. Sedaj so jih prenesli na domače pokopališče. Pogreba se je udeležilo veliko število prebivalstva. Domače organizacije in garibaldinci iz Gorice so jim poklonili krasne vence. Domači pevski zbor jim je zapel žalostinke. Poslovilni govor pa je imel tov. Gorkič.

Po končanem pogrebu se je pod okriljem prosvetnega društva »Jadrán« vršila Gregorčičeva proslava. Tov. Žigon Joško je podal življenjepis našega velikega pesnika, mladina je prednašala nekaj njegovih pesmi ter prizor na Gregorčičevem grobu. Dobro uspela prireditev je zaključil pevski zbor.

Volčjigrad

Pionirji nočejo izostati

Naši najmlajši nočejo zaostati za drugimi. V dnevu, ki je bil njim namenjen, so imeli sestanek, kjer jim je mladinka govorila o nalogah in dolžnostih. Naslednjega dne so se zbrali ter šli v gozd nabirat želod. Veselo počoč so se vračali z dela. Nabrali so polne vreče želoda.

Gradišče

Prvi uspehi tekmovanja

V dvomesečnem tekmovanju pod geslom »s Titom do zmage« je bilo v naši vasi ter v Oševlju nabranih 320 litrov vina in 1200 lir v gotovini. Znatno aktivnost je razvil krajevni NOO s pomočjo vsega ljudstva. Napravljenih je bilo 464 delovnih ur.

Brje na Krasu

Veselica

Ob priliki otvoritve vaške šole in v okviru dvomesečnega tekmovanja »s Titom do zmage« se je preteklo nedeljo vršila pri nas pionirska prireditev, ki je prav dobro izpadla.

Števerjan

Pogreb zaslužnega borca

Dne 11. nov. 1946. smo spremili k počitku tov. Reja Antona (Severja) iz Števerjana člana SIAU in Okrajnega NOO za Brda, ki nam je bil vzor pravega borca, ki je žrtvoval vse moči in življenje za našo stvar.

Ob dvigu krste mu je domači pevski zbor zapel žalostinko. Sprevod se je pomaknil proti pokopališču. Prvo vrsto so tvorili pionirji, nato so sledili nosilci vencev, 15 po številu. Godba je igrala žalostinke. Sledila je krsta ovita v jugoslovansko zastavo, za krsto družina in sorodniki, dalje predstavniki okrajnih in okrajnih oblasti ter organizacij, nato ljudstvo vseh vasi Brd. Ob odprtem grobu sta se poslovila član okrajnega NOO za Brda, krajevnega NOO Števerjan in okrajnega odbora SIAU ki je prikazal požrtvovalnost in vztrajnost v borbi. Tov. Reja je umrl za boleznijo, ki si jo je nakopal tekom trdega narodno osvobodilnega boja. Tov. Duje ga je pozdravil kot poslednjega borca in izrazil globoko sožalje družini.

Pevski zbor je zapel 2 žalostinki, nato je godba zaigrala »Hej Slovani« in ljudstvo se je polagoma razšlo. Pogrebu je prisostvovalo okrog 2000 ljudi.

S tem, da nam je tov. Sever prminul, so Brda izgubila enega izmed najboljših aktivistov in prvega organizatorja v Brdih.

Biljana

Prireditev

Preteklo nedeljo je prosvetno društvo »Lipa« priredilo igro v treh dejanjih »Na Visokem«. V splošnem je predstava dobro uspela. Posamezne vloge so bile v dobrih rokah. Nekateri diletanti so bili prvič na odru, pa so se vseeno dobro izkazali. Posebno je ugajala igralka v vlogi Urše. Ob tej priliki je nastopil novi društveni pevski zbor, ki je zapel tri ubrane pesmi. Po igri je sledila prosta zabava. Domači orkester je prav dobro igral. Zeleli bi si še več takih prireditev. Škoda, da ni na razpolago večjega prostora.

Plave

Pogreb padlih partizanov

Zveza primorskih partizanov iz Plavi je poskrbela za odkop in slovesen prenos treh neznanih partizanov na domače pokopališče, od katerih je bil eden Slovenec, drugi je bil rdečearmejec, ki je zbežal iz nemškega ujetništva ter se pridružil našim partizanom in tretji — italijanski garibaldinec. Tako so se dobili v smrtne objemu trije tovariši različnih narodnosti, trije borci, ki so se žrtvovali za svobodo narodov. Sovražne krogle so jih zadele o priliki napada na okupatorjevo postojanko v Plaveh.

Veličastnega pogreba se je udeležilo preko tisoč ljudi. Krste so bile ovite v narodne zastave treh junakov ter je bilo položnega obilo cvetja in vencev na grobove. Verske obrede je opravil g. župnik iz Deskel.

Kanal

Velikodušen dar tovarne v Anhovem

Okrajni NOO za Kanalsko — odsek za socialno skrbstvo — se iskreno zahvaljuje ravnateljstvu cementne tovarne v Anhovem za velikodušno darilo, ki ga je podarilo odseku v znesku 135.000 lir za kritje stroškov za 45 otrok delavcev iz iste tovarne, ki so jih poslali na enomesečno letovanje.

Te dni je isti odsek prejel še nadaljnjih 25000 lir od zgornje uprave tovarne v prid sirotam padlih partizanov.

Okrajni NOO se upravi tovarne iskreno zahvaljuje.

Novi policijski ukrepi

Te dni je civilna policija iz Kanala poslala prirediteljem neke posebne vrste pozivov, kjer jih tirja da morajo plačati 30% od prireditev in plesov. Nič ne bi ugovarjali, če bi to zahtevali za danes in za naprej, a kakor smo zvedeli gre za »zastanke« od lanskega in letošnjega leta. Nič čudnega, če se prizadeti upirajo temu plačevanju. C.P. grozi z aretacijami, če bi ljudje ne upoštevali teh pozivov.

Avče

Množičen sestanek SIAU-ja

Dne 3. t. m. se je vršil v naši vasi masovni sestanek SIAU-ja, na katerem so sklenili, da se bodo prihodnjo nedeljo delile nove izkaznice starih članom in onim, ki so se na novo vpisali. Na sestanku so tudi sklenili, da se bo poimensko glasovalo za vsakega člana posebej, če je vreden, da se ga sprejme. Pri nekaterih so imeli vaščani nekaj pomislekov in zavoljo tega je bilo določeno, da je treba počakati s podelitvijo izkaznic, dokler se ne bo izkazalo, ali so nekateri novi člani res vredni, da se jih sprejme.

Preteklo nedeljo je sledila slovesna razdelitev izkaznic. Vas se je odela v praznično obleko, zastave so zavihrale in sedež SIAU-ja je bil primerno okrašen.

Tekmovanje za priključitev k FLRJ je v polnem teku in se zadovoljivo razvija. Do sedaj so udeležniki udarniškega dela napravili 554 ur v znamenju delovnega poleta »S Titom do zmage«.

Tovarišica Nada Makarovič - Alenka je darovala 1000 lir za popravo vodovoda. KNOO se zgledni tovarišici zelo zahvaljuje.

Volče

Kulturni nastop

Ob priliki zaključka partizanskega tedna je priredila ASIŽZ kulturno prireditev, ki se je vršila v okviru dvomesečnega tekmovanja. Kot vedno, tako so bile tudi ob tej priliki naše žene v pomoč partizanom. Čisti dobiček od predstave, ki znaša 29053 lir, bo šel v prid obnovi ljudskega doma, ki bo otvorjen 24. t. m.

Izlet v zadnjo slovensko vasico Breg za Čamponom pod Lanežem in Laškim plazom

vasice, kjer bivajo zadnji Slovenci: Flajpan, Zgornje in Spodnje Ovsje in na levo visoko gori na travnati planjavi je na samem cerkev Sv. Marije Magdalene z lepim iz rezanega kamena napravljenim zvonikom. Moja pot je najprej namenjena tja. Od sedla se vije pot v velikih ovinkih dol do potoka in gre polagoma gor na drugi strani do prve kopice hiš: to je Fratič, po bližnjici se pride v dobri četrti ure do omenjene cerkve. Pri cerkvi je bilo par mladencev, ki so me poznali. Pomenili smo se nekoliko, vprašal sem za stezo, ki vodi od cerkve strmo nizdol do glavne steze v Breg. Od cerkve se lepo vidijo vsi trije zaselki te vasi. Vas Breg je na najskrajnejši točki slovenske govorice in slovenskega prostora. So to trije zaselki, ležeči na mečinastih podnožjih Laneža in Laškega plaza (1615 m). Steze so ponekod jako strme in paziti je treba, da človek ne zaide, ker lahko izgubi orientacijo. Dobro, da se sliši spodaj žuborenje lepega gorskega potoka Bedrože, sledovi hiš, ki so višje gori, izginjajo, čim se poglabljamo v ozki podanek tega gorskega jarka. Po neprijetnem prodiranju in prerivanju skozi goščo se končno pride do prave steze tik potoka in se pride mal kamenit most z visokim obzidjem. Voda v potoku je kristalno čista, prozorna in ne izvi-

ra daleč od tu pod sedlom Forador, ki je pod Čamponom in se po nedolgem teku izliva pri zaselku Njivici v Ter ob cesti Tarčent-Muzac. Od tu na drugi strani vodi steza po stopnjicah navzgor proti srednjemu - glavnemu zaselku. Imena zaselkov so: Miheveci, Breg, Zgarban, štejejo kakih 40 hiš s 190 prebivalci. O postanku te vasi pravijo, da so imeli tu najprvo hleve, kamor so gonili živino poleti na pašo iz drugih krajev in polagoma so začeli prizidavati še hiše in obdelovati malo rodovitno zemljo. Pridelali so le malo živeža. Prvi, ki se je naselil tu pred kakimi 400 leti, pravijo, da je bil neki birač, ki je prišel iz Buj v Furlaniji nabirat vojake za vojsko kot je bila tedaj navada. Oženil se je z domačinko Slovenko, se privadil jeziku, ostal tam in pustil potomcem svoj priimek. Priimki v tej vasici so: Dorligo, Cragolini (Kranjec) in Crapiz (Krapeš). Domačini se zavedajo, da so Slovenci in da so del družine Slovencev. Vzpodbudili so jih posebno sedaj stiki s slovenskimi partizani, ki so bivali dlje časa tu. Toda tudi ti so dali dokaj borcev skupinam Slovencev in Garibaldincev. Načelovala jim je tovarišica »Tamara«, pogumna domačinka učiteljica. Preživela je mnogo nevarnosti. Še pred septembrom leta 1943. se je seznanila s partizani sloven-

skih enot, ki so bili na Muzacu. Oni so jo pridobili, obrazložili ji namen in pomen pokreta in ona je takoj začela delovati z njimi in Garibaldinci. V Breg so prišli slovenski partizani 8. septembra leta 1943. in sicer en batalijon. ?Na zdar!« nazvan. Bili so z njim tudi oddelki Rusov, ubežniki iz formacij, ki so jih bili Nemci sestavili iz vojnih ujetnikov za boje proti partizanom. Tudi Garibaldinci so jih vabili v svoje vrste, od tu so prišli potem v slovenske odrede. Uspešno delovanje mlade partizanke ni ugajalo nekaterim zavidnim domačinkam in kmalu so jo izdale Nemcem. Nekega dne v juliju leta 1944. so obkolili njeno hišo na Bregu, bilo jih je kakih petdeset, ter jo odpeljali v Tarčent. Tam v neki vili so jo mučili, a brez uspeha. Nato je bila odpeljana v zapore v Videm, od koder je prišla v zbalčno taborišče v Beljak, namenjena v Nemčijo. Posrečilo se ji je ubežati, a so jo zopet ujeli. Slovenski partizani so jo potem rešili ter jo odvedli v Černuče pri Ljubljani, kjer je stanovala pri neki gospej, od tu je prišla ob priložnosti zopet v Benečijo na Breg. Doma je pomagala domačinom in jih pridobila za nov pokret. Radi bi želeli izboljšanja njihovega slabega gospodarskega stanja, ker morajo trdo deati, moški so namreč primorani iskati si dela drugod.

Te ženske opravljajo vsa kmetijska dela z rokami, ker zbog strmosti zemljišč ne morejo uporabljati ne vozov ne uprežne živine. Pridelki so pičli: malo krompirja, fižol in turščica, sadja skoraj nič. Mnogo oddaljeni in na nepristopnih krajih ne morejo imeti doma niti najpotrebnejših reči. Vse morajo prinašati gor na hrbtno po strmih stezah. Vas ima tudi šolo, obiskuje jo kakih 30 otrok. Narečje ki ga govore, je bolj oddaljeno od drugih. Podajam tu kratek primer njihovega narečja:

»Naši judji no hodijo majsi (k maši) na svetu Mariju Magdalenu. Prijec e hodimo na dou dan kvart ure in pridemo dou na Bedrožu (potok). Za te hodimo na uon (na vrh) pu ure. Pot ne pouno (pópolnoma) rauna. Erevamo (dospemo) uon (ven) pouno sudani (potni) nu trudni. Tle oku zemja na ne produka (pridela) rat za jesti. E mamo djelati pouno, nu souse z rokami nu an s harbatom. Rakojamo (pridelamo) malo panou (sirak), rahu (fižola-graha), krampirja. — Tle ne živimo liepo, pouno judi si maju iti nuo nabirat kroh za zrediti konajce (otroke) ... Poujote z Buohem pa liepo hojte!« Tako pravijo, kadar se človek poslovi od njih. In se odide od tod po stezah ob obronkih Laškega plaza in Postončuju proti Podbrdu in Teru na glavno cesto, ki pelje proti Tarčentu.

Rihard Orel.

Kamno pri Kobaridu

Nezaslišno početje civilne policije

Ze večkrat smo pisali o napadih, ki se vršijo na cesti Kamno-Kobarid. Toda civilna policija, ki bi morala v prvi vrsti paziti na varnost življenja in imetja tukajšnjih prebivalcev, stika rajše po antifašističnih in se znaša nad protifašističnimi organizacijami. Slučaj, ki se je dogodil v Kamnem dne 3. t. m. pa presega že vse meje ter nas spominja na najbolj temne dneve fašističnega divjanja. V gostilno Skočir so stopili trije civilisti — trije policisti — ter so se začeli norčevati iz nekega starejšega možakarja. Navzoči fantje, ki so sedeli pri mizi ter prepevali, so jim dejali, da bi bilo bolj umestno, če bi se civilna policija bolj zanimala za varnost prebivalstva pred vsakodnevnimi roparskimi napadi. Prišlo je do prerekanja, nakar so civilni policisti pričeli groziti z orožjem ter je eden tudi ustrelil s pištolo v zrak. Fantje so iz previdnosti zapustili prostore ter odšli v Zandarjevo gostilno. Ta čas so prihrumeli uniformirani policisti iz Kobarida na jecih ter navalili na vaške fante. Eden izmed policistov je s puškinim kopitom treščil po glavi Janeza Gregorčiča, da se je nezavesten zgrudil v mlaki krvi. Ranjenca so policisti odpeljali na bližnji zavezniški blok, kjer so mu nudili prvo pomoč in od tam so ga odpeljali v goriško bolnico. Pretepli so tudi Ivana Lebana, Ivana Gabrščka in njegovo sestro Olgo. Policisti so se še izrazili »da časi revolucije so minili« in da bodo sedaj oni vzpostavili red. Gostilničarki so zagrozili z odvzemom koncesije, če takoj ne zbrise mlake krvi in madežev po stenah. Nato so izvedli temeljito hišno preiskavo v gostilni pri Skočirju, kjer je prišlo do prvega incidenta. Tu so z orožjem do krvi ranili Jožefa Ivančiča. Aretirali so njega in Ivanko Skočirjevo, ki ga je zagovarjala. Pretepli so starega gostilničarja in obe hčerki. Gostilničarjevo ženo, ki je protestirala proti temu vandalskemu izpadu, so pahili, da je padla na tla. Poleg že omenjenih so aretirali še 5 oseb, med njimi tri mladoletnike: Ivana Gabrščka, Antona Ivančiča, Jožefa Fona, Jožeta Šturma in Jožeta Ivančiča. Odpeljali so jih v Kobarid.

To izzivanje ter napad ki je sledil je silno razburil vso javnost kobaridskega okraja, da ne rečemo cele goriške dežele. Posebna delegacija najozjih sorodnikov ranjenih, pretepenih in aretiranih oseb se je zglasila pri okrajnem guvernerju ZVU v Kobaridu.

Vrsno

Gregorčičeva proslava

Na obletnico rojstva Simona Gregorčiča se je zbralo domače prebivalstvo ter večje skupine iz okrajna in okrožja pri pesnikovi rojstni hiši, ki je bila okrašena z vencji in zastavami. Došli gosti so lahko videli naš napredek.

Breginj

Dovoljenja nam ne dajo

Na Kobaridskem je vedno lepše. Če guverner in občinski načelnik potrdita prošnjo za ljudsko zborovanje, pa ti ga civilna policija odreče. Sedaj naj p. še kdo reče, da se ne vračajo stari Mussolinijevi časi, ko so briga dirji orožnikov in finance ukazovali in strahovali naše ljudi.

Zveza antifašističnih žena iz Breginja je vložila pravočasno prošnjo za zborovanje, ki bi se imelo vršiti 8. t. m. Guverner je prošnjo podprl, a na civilni policiji so delegatkam odgovorili, da seržanta ni doma. V zadnjem trenutku so si izmislili, da manjka v prošnji še to in ono. In prav na zadnje seržanta še ni bilo na spregled. Ker so naše zavedne antifašistične žene še vedno čakale na odgovor, so ga tudi prejele. Neki policist jim je namreč sporočil, da je prišla te telefonska prepoved zborovanja. Ker se niso delegatke takoj razšle, je nastopila civilna policija in jih začela poditi ter razganjati. Posebno se je »odlikoval« nek Gerov iz Stanovišča.

Seržant se ni vrnil in naše žene so bile za eno izkušnjo bolj bogate.

Sedlo

Kresovi so zagoreli

Oktobrsko revolucijo smo praznovali tudi v naši vasi. Prižgali smo kresove po bližnjih gričih, po vasi smo pa razobesili zastave. Mladina je prepevajoč obšla vas in se zgrnila okrog kresov. Civilna policija je obkolila grič, a do večjih incidentov ni prišlo.

Žaga

Za naš demokratični tisk

V okviru dvomesečnega tekmovanja si je vas Žaga postavila nalogo širjenja našega tiska. Na sestankih pojasnujejo zbranim mladim tovarišem pomen tiska in njegovo važnost. Mladina in pionirji so sedaj pridno na delu, da bodo te sklepe tudi praktično izvršili.

Kako ravnamo z vinom, ki se vleče?

Takega vina je letos po Goriškem vse polno. Ponekod ni v kletih niti enega sode z vinom, ki bi »zvonilo«.

Vlečljivost je bolezen sladkih vin. Navadno napada samo bela vina, ki niso vrela ali pa niso dovolj vrela s tropinami vred. Črna vina ostanejo navadno mnogo več časa na tropinah in zato vsebujejo take snovi — predvsem čreslovino —, ki onemogočajo vlečljivost.

Vlečljivo vino izgubi svojo prozornost, postane motno in pri zlivanju v kozarec pada tiho kot olje. Tako vino tudi nima posebnega — vinskega — duha, pač pa ima ogaben sladkast okus. Črna, vlečljiva vina puščajo v ustih neprijetno grenkobo. Vlečljivo vino izgubi vsò vabljenost za pivca.

Vzroki vlečljivosti

Glavni vzrok vlečljivosti je samo pod drobnogledom vidno živo bitje, neki bakterij, ki ima znanstveno ime »Bacillus viscosus vini«. Ta bakterij se boji zraku (znanstveniki pravijo »anaeroben«), zato pa se razvija samo v sodih in steklenkah. Če pride bakterij v dotik s prostim zrakom, umre.

V vinu deluje ta bakterij tako, da napade sladkor in ga pretvaja v kisovo kislino, v mlečno kislino, ogljikovo kislino ter v alkohol in glicerino.

Navadno ne napade bakterij vin, ki imajo več kot 11 stopinj alkohola in ravnatoko se ne more razvijati, če je v vinu mnogo žlahtnih kislin, to je: vinske, taninove (čreslovine), citronove in jabolčne. Toplota med 20 in 35 stopinjami pospešuje vlečljivost, višje toplote jo onemogočajo. Pri 55 stopinjah Celzija bakterij kmalu umre.

Najhujši sovražnik bakterija vlečljivosti pa je zrak oziroma kisik v zraku. Vlečljivost tudi ne napade vin, ki nimajo nobene sladkorja več. Se pa razvije prej, če je v vinu le malo sladkorja kot pa če bi ga bilo mnogo.

Onemogočenje vlečljivosti

Če hočemo onemogočiti vlečljivost, moramo predvsem gledati, da vino pravilno povre, to je, da se ves sladkor spremeni v alkohol in ogljikovo kislino. Toliko časa, dokler vino vre, je treba vsaj vsaki drugi dan vino v sodu prav dobro premešati. Paziti moramo, da je v kleti primerna toplota toliko časa, dokler ni povre! ves sladkor. Najprimernejša toplota je okoli 20 stopinj Cel-

zija; naj ne bo nikdar nižja od 18 in ne višja od 25 stopinj. Če je višja, odpremo okna, če pa je nižja, je treba kuriti. Če je toplota primerna in vino kljub temu slabo vre, je treba dodati vinu po 20 gramov amonijevega fosfata na hl, kar služi kiselni glicivam za hrano. Če bi vino kljub temu ne hotelo vreti, je treba dodati čistih kiselni gliciv. Pravilno prepreženje sladkorja je glavna stvar!

Razvoj vlečljivosti onemogočimo tudi z dodatkom metabisulfitov. Če dodamo na vsak hl zdravega vina po 15 do 20 gramov metabisulfitov, bomo s tem vlečljivost gotovo onemogočili.

Vlečljivost bomo tudi onemogočili, če bomo dodali čreslovine vinu, ki ni vrelo na tropinah. Navadno zadostuje 10 gramov čreslovine na hl.

Izkušnja nas uči, da postanejo vina vlečljiva predvsem v parafiniranih sodih in takih, ki imajo na dogah mnogo vinskega kamna (grampe) ter v pletenkah. Zato pa si moramo zapomniti, da spada v parafinirane sode samo že napravljeno, to je donegovano vino po pomladanski pretočitvi. Novih, posebno še sladkih vin ne smemo staviti v take sode. Sode z obilnim vinskim kamnom moramo očistiti, ostrgati vinski kamen. Sodi z obilnim vinskim kamnom so navadno vzrok najhujši vinski bolezni, to je zavrelci. V pletenkah (flaškoni) tudi ne smemo shranjevati vina, ki ni dokončno donegovano.

Zavedati se namreč moramo, da je vino živa snov, ki diha. Kot rabi človek za dihanje zrak, je isti potreben tudi vinu, kamor pride skozi doge, skozi les. Kako naj pride zrak do vina, če mu zatira pot parafin ali obilni vinski kamen, ali pa steklo pri pletenkah? Zgoraj smo videli, da je bakterij vlečljivosti hudo občutljiv pred zrakom, ker na zraku umre ter da živi samo tam, kjer zrak ne more do njega. To pa so ravno parafinirani in na vinskem kamnu bogati sodi ter pletenke.

Zdravljenje vlečljivosti

V navedenem je pravzaprav že vse povedano.

Če je vino vlečljivo, moramo najprej ugotoviti vzrok: Ali je vino še sladko, ali je v parafiniranem sodu, ali v sodu s starim vinskim kamnom, ali se je vino prehladilo (da je bil sod pri oku ali pri vratih, itd.)?

Nato moramo vino takoj pre-

NAŠ DOM

Imeli smo svoj tihi dom
In mirno v njem živeli
in varno smo pred marsikom
si večsiah še zapeli.

V sosedu vstala je zavist:
„Dom treba razdejeti“.
No, pa je sedel vanj fašist.
Ni bilo treba žgati.

Fašist se je košatil v njem
do svojega poloma
in malo čez. No, in potem —
smo prišli spet do doma.

Pognala znova je zavist.
A ščiti pred požigom
zdaj demokrat in altruist
s preblagim nas podvigom.

Naj li potrpežljivo spet,
da pridemo do doma,
počakamo še vrsto let —
do kakšnega poloma?

O. K.

točiti in pri pretakanju moramo dodati vinu čreslovine in metabisulfitov, dobro koristi tudi citronova kislina. Pretakati pa ne smemo s črpalko, to je brez dotika z zrakom, temveč ravno la-robe. *Vino mora biti obilno prezračeno.* V ta namen obesimo pod pipo snop rožja — odrezanega trtnega lesa — skozi katero naj vino teče v globoko podstavljen škaf (šemplja). Iznajdljivi kletar je obesil na pipo mali otročji košek, na dno katerega je del kamna, tako da se je padajoče vino na kamnu razpršilo in skozi bičje od koška prišlo obilno v dotiko z zrakom. V spodaj ležečem škafu (šemplji) vino tepemo z metlico in istočasno dodamo čreslovine in metabisulfitov. Nato vino pretočimo iz škafa skozi leseno rešeto v plavnik (čeber, bedenj) in tu zopet vino tepemo, s čistimi grabljami od zdolaj navzgor. Čim višje je rešeto nad plavnikom, tem bolj je, ker pride tako vino v izlatnejši meri v dotiko z zrakom.

Iz plavnika lahko pretočimo vino v prejšnji sod, seveda mora biti prej opran z vrelo vodo in navadno sodo (na 10 litrov vrele vode po 30 dkg sode) ter oplahnen z navadno mrzlo vodo. Seveda morajo biti izključeni parafinirani in sodi z obilnim vinskim kamnom.

Nato je treba skrbeti, da vino povre, za kar je treba pač kuriti in se pri tem držati zgoraj rečenega.

Tako ravnamo z vlečljivimi vini, ki so še močno sladka. Če pa vino ni več sladko, mu zelo koristi, da ga po prezračanju in dodatku tanina in metabisulfitov še čistimo s špansko zemljo, da tako odstranimo sluzasto snov iz vina.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIYAN BAVDAŽ — Za list odgovarja ALOJZ BUDIN — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: „Primorski dnevnik“

Zaključek

Mnoga vina pa niso letos tako vlečljiva, temveč istočasno tudi kislina, kar je posledica slabih sodov. Tudi v vlečljivosti rici navadno vzrok v slabi posodi in pa v slabem ravnanju s posodo ter z vinom sploh.

Zalostno je poleg tega dejstvo, da imajo take sitnosti z vinom predvsem nepremožni kmetje, ki nimajo ne primernih klet, ne primerne posode, niti dovoljne strokovne izobrazbe, poleg tega pa predstavlja vino edini njihov kapital in plačilo za trud in stroške celega leta. In ti ubožni vinogradniki imajo sitnosti z vinom iz leta v leto. Ubogega najrajše šiba tepe. Kje je rešitev?

Rešitev je samo ena, in sicer združitev vseh ubožnejših, vseh brez dobrih klet, vseh s slabo posodo, v vinarke zadruge, v velike zadruge kleti, ki bodo imele primerne prostore in posode ter tudi izvežbane strokovne moči. Vinogradnik naj obdela dobro svoj vinograd in naj bo oproščen skrbi, kam in kako z vinom. Le tako bodo tudi ustvarjeni enotni tipi naših vin, ki se bodo le tako mogla uveljaviti.

NAZNANILO

Sporočamo vsem naročnikom, čitateljem in dopisnikom, da se je uredništvo in uprava našega lista, kakor tudi podružnica „Primorskega dnevnika“ preselila na Korzo Roosevelt, 33, II. nadstropje.

JESTVINE IN KOLONIALNO BLAGO JOSIP ŠTRUKELJ - GORICA

Semeniška ulica št. 10 (via Seminario)

Solidna in točna postrežba. Rojaki poslužujte se domače turške!

BARVARNA

Krzneni plašči po ugodnih cenah, od 6000 lir naprej

COMENSE

GORICA - Pred škofijo, 7

KRZNA ZA OPREME IN OBŠIVE
KUPUJE KOŽE VSEH VRST DIVJAČINE

KRZNARSTVO

Uvažja - izvažja živalske kože